

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Pészách (3. oldal)

Élet Menete (11. oldal)

A Dohány körzet Izraelben

(7. oldal)

Fotó: Villányi András

Főpapok a Dohányban

Különleges találkozó színtere volt április 7-én a Dohány utcai Zsinagóga kis közösségi terme, a Hevesi-terem. Magyarország négy történelmi egyházának vallási vezetői gyűltek itt össze.

Volt már erre máskor is példa. A négy egyház mindenkorai vallási vezetői gyakran találkoznak hivatalos eseményeken, protokolláris alkalmakkor, ünnepekkor. Mi volt most a különleges? Bogárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház Dunamelléki Református Egyházkerületének püspöke; Erdő Péter, bíboros, esztergomi

kissé kiszakadva a mindennapok forgatagából, egy jó ebéd mellett tudnak beszélgetni, nem a vallási nagypolitikáról, hanem önmagukról, egymásról. Ezen alkalmakból is nyilvánvalóvá válhat - egymás jobb megismerése okán - nem csupán a személyes barátság, de a felekezetek közötti, egyre erősödő együttműködés és kölcsönös tisztelet.

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

érsek és Gáncs Péter, evangélikus lelkész, püspök és Frölich Róbert, országos főrabbi meghívására érkezett a Dohányba. A találkozó apropója, a Frölich Kati által készített ebéd elfogyasztása volt. Ennek okán az együtt töltött, a tervezettnél hosszabb, bő két óra minden formalitástól mentes, jó hangulatú beszélgetéssel telt. A vendéglátó elmondta, hagyományt szeretne teremteni, olyan alkalmakat, mikor a négy egyház vezetői kötetlenül,

A Dohány utcai Zsinagóga 5776. évi pészáchi főünnepi imarendje	
Április 24.	Pészach II reggel. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima a Talmud-Tórában 19:00
Április 25-28.	Pészach chálemaid (félünnep), i.tentiszteletek hétköznapi rend szerint.
Április 28.	Pészach VII. este, I.tentisztelet a Dohányban 18:00
Április 29.	Pészach VII. reggel, Reggeli ima a Dohányban 9:30, Esti ima a Dohányban 18:00
Április 30.	Pészách VIII. Reggeli ima a Dohányban 9:30, MÁZKIR! Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00

I M A R E N D					
					
Hétköznap: 7. ³⁰ -kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18. ⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában. Az esti ima előtt fél órával sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!					
Péntek esti ima: 18. ⁰⁰ -kor a Dohány Templomban.					
Szombat reggeli ima a Dohány Templomban: Sachrisz: 9. ³⁰ Tóraolvasás: 10. ⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10. ⁴⁵					
Vasárnap reggeli ima: 8. ⁰⁰ -kor, esti ima: 18. ⁰⁰ -kor, mindkettő a Talmud Tórában.					
A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.					
Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:					
április 23.	17. ⁰⁰	május 7.	19. ⁰⁰	május 21.	19. ⁰⁰
április 30.	19. ⁰⁰	május 14.	19. ⁰⁰	május 28.	19. ⁰⁰

Pészách, az elkerülés és a kovásztalan kenyér ünnepe

Mózes II. könyvében olvasható az ünnep eredete. A kivonulás előnapján hangzik el a parancs, mely szerint családonként egy bárányt kell levágni, és megsütve, aznap elfogyasztani. A vérét az ajtófélfára kellett kenni, hogy az Egyiptomon átvonuló halál ne érintse a zsidó házakat. (Ennek mai, „szelidebb” utóda a zsidó házak ajtaján található mezuzá.) Innen származik a bibliai neve az ünnepnek: Chág háPészách, az elkerülés ünnepe.

Mivel e napokban csak kovásztalan és kelesztetlen ételeket és italokat szabad fogyasztani, ezért a másik neve Chág Hámácsz, azaz a kovásztalan kenyér ünnepe. Az ünnep történeti aspektusát a Zmán Chéruszénú, „szabadságunk ideje” terminológia jelzi. Pészách az egyik legfontosabb ünnep volt a bibliai korban, amit bizonyít, hogy az, aki rituális tisztátalansági okok miatt nem tarthatta meg, annak kötelező volt egy hónappal később Pészách Sáni-t, azaz a második Pészáchot megtartani (Mózes IV. 9/1-14). Pészách a tavasz ünnepe is. A tavasz hónapja a zsidó időszámítás szerint Niszán, egyúttal az ebben a hónapban lévő ünnep az árpa betakarításának kezdeti időpontja is. Az ünnep másnapján aratták le az első ómer (régimértékegység) árpát. Szintén a mózesi könyvekben lévő parancs, hogy e naptól hét teljes hetet kell számlálni, s az ötvenedik nap ünnepnap. A bibliai időkben ez a hét hét mintegy félünnepi jelleggel bírt. Pészáchot eredeti formájában a második Szentély pusztulásáig tartották meg. Josephus lejegyzett korabeli – i.sz. I. század – peszachi szertartásokat, melyen becslése szerint a jeruzsálemi áldozatbemutatáson összegyűltek száma nem volt kevesebb, mint 3.000.000 fő.

A Széder-este menete

Pészách első két estéje egy különleges otthoni szertartás, a Széder-est. Mára létjogosultságot nyertek a közösségi Széderek, melyek ugyanolyan rendben zajlanak, mint az otthoni esték. A név annyit jelent: rend, mivel az este folyamán a szimbolikus étkeket kötött sorrendben kell elfogyasztani és a Hagada, az erre az estére való könyv passzusait szintén meghatározott sorrendben kell felolvasni. A Hagada felolvasása azon a mózesi törvényen alapul, hogy a szülő kötelessége elmesélni a gyerekeknek az egyiptomi kivonulást: „És add tudtára fiadnak azon a napon, mondván: annak okáért, amit tett az Ő. való velem, midőn kivonultam Egyiptomból” (Mózes II. 13/8). A Misna (Pöszochim 10:1) törvénybe foglalja, hogy a legszegényebb embernek is tilos ennie Pészách első estéjén, hacsak nem támaszkodik (tudniillik a Misna keletkezésének idején a szabad ember támaszkodott az étkezések alatt, és ezen az éjszakán mindenkinek meg kell mutatnia, hogy szabad). A Széder-est tartozéka és kötelezően elfogyasztandó kelléke a négy pohár bor. A négy pohár párhuzamba állítható Mózes IV. könyvében olvasható, a kivonulásra utaló négy kifejezéssel (Mózes IV. 40/11-13). Mivel szerepel ott egy ötödik kifejezés is, így a Széder-estén kitesznek az asztalra egy ötödik pohár bort, de nem isszák meg. Ez Élijáhu serlege, mivel a Messiás eljövetelének ő les az, aki megmondja, meg kell-e inni, vagy sem. Kötelező kelléke még az estének a Széder-tál.

A tál tartalma

Három egész macesz egymásra téve, sült tojás (a speciális ünnepi áldozatot szimbolizálja), csontos hús (az áldozati bárány és a Szentély idejében tartott ünnepek emlékére). Egy kis tál sós víz (az Egyiptomban hullatott könnyek emlékére); torma (a keserűségek szimbóluma); retek vagy főtt krumpli (a tavasz jelképe); valamint dió, alma és bor keveréke, a chrajszesz, ami annyit jelent: „malter” (az egyiptomi építkezéseken használt vályog jelképe). Szokás, hogy az este elbeszélésfolyamatát elindító négy kérdést, a Má nistánó-t a legkisebb gyermek mondja el. Ennek oka és célja a gyermek figyelmének ébren tartása, hiszen neki beszélnek el az egyiptomi kivonulás történetét.

Menüsor Pészách hetére

Április 22-én beköszönt Pészách, s ilyenkor változtatnunk kell az étrenden, hiszen nem ehetünk kovászosat. A konyhában kevésbé rutinosak néhány nap után gondban lehetnek, ha változatos étrendet szeretnének, s nem – szinte – napról-napra hasonló, vagy ugyanazt a menüsört elfogyasztani. Nekik szeretnének segíteni az alábbi összeállítással. Köszönöm Littneréknek, akik a lapban megjelent kérésre elküldték, hogy korábban mit is ettek ebben a bő egy hétben. Köszönet Frölich Kittynek is a jó tanácsokért. S, „köszönöm” azoknak is, akik évről-évre, a Zsidó Kulturális Fesztivál nyereményjátéka idején lelkesen, a lap megjelenése napján, de már azon a hétvégén elküldik megfontéseiket, most azonban...

1. nap

Este: széder tál, maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (a Dohány kilében/családban)

2. nap

Reggeli: maceszoskávé
Ebéd: paradicsomleves, sült marhaszelet krumplipürével
Vacsora: maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (család/otthon)

3. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle felvágottal
Ebéd: a maradék maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival
Vacsora: macesz lekvárral

4. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle sajttal
Ebéd: céklaleves, maceszos tarhonya
Vacsora: maceszból készült zsemle felvágottal

5. nap

Reggeli: bundás macesz (maceszos omlett)
Ebéd: gulyásleves, borsos kremzli/tócsni, almakompóttal, pészáchi diákkenyér
Vacsora: cézár saláta hasábkrumplival

6. nap

Reggeli: krumplis latkesz
Ebéd: vadas csirkemell főtt burgonyával, diákkenyér almakompóttal
Vacsora: pészáchi galuska

7. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle + csirkemájas tojáskrém
Ebéd: gulyásleves, sült hús hasábkrumplival, pészáchi almás rétes
Vacsora: saftos virsli

8. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle + csirkemájas tojáskrém
Ebéd: csak ennénk még újra: macegombóclevés(t), burgonyatorta

Feszt!Eger harmadszor!

A már megszokott helyen, a Bolyki-völgyben várja a látogatókat a Feszt!Eger, amely idén is a fesztiválszezon nyitó eseménye lesz, május 26-28 között.

A rendezvén három napján majd 50 zenekar lép fel, míg az ÉTER Plusz zenei tehetségkutatón pedig 35 fiatal együttes, zenész teheti meg az első jelentősebb lépéseket a pályán.

Csütörtökön (május 26.) fellép a 25 éves Quimby. Pénteken már a bősé g zava ra okozhat gondot a jelenlevőknek: a Wellhello, a Mary Popkids, Péterfy Bori és a Bëlga színpadra lép. S a szombat is – minden szempontból... – erős lesz: Ganxsta Zolee és a Kartel, a Tankcsapda és többek között az Anna and the Barbies koncertjein lehet csápolni – is! A jegyárak ugyan a tavalyinál drágábbak lesznek, de így is alacsonyabbak a többi fesztiválhoz képest. Tavaly tízezernél is többen voltak a Feszt!Egeren, a szervezők idén is szeretnék minimum elérni ezt a számot. A fesztivál mellett idén is megrendezik a Music Hungary-t, amely az ország egyetlen zeneipari konferenciája. Ezúttal az iparág képviselői (zenészek, énekesek, producerek) azt vitatják meg, hogyan lehet beemelni a könnyűzenei oktatást a közoktatásba. Gerendai Károly, a két esemény elindítója elmondta, a zeneipari konferencia egyik legfontosabb eredményének a Cseh Tamás program elindítását tartja.

Fun Run hatodszor

A Maccabi VAC június 5-én immár hatodik alkalommal rendezi meg a Fun Run közösségi futóversenyt Budapest zsidó negyedében. A rendezvény célja a sporton keresztül a zsidó identitás kifejezése és a zsidó közösség támogatása. A nevezési díj megfizetésével a közösség a programban résztvevő szervezeteket - iskolák, zsinagógák, kulturális intézmények - támogatja. Minden versenyző kiválaszthatja, hogy az általa befizetett nevezési díjjal melyik szervezetet támogassa. A Maccabi VAC atlétika szakosztálya segít a hosszabb távokra - 5 és 10 km - való felkészülésben. Az 1 km-es táv azoknak kedvez, akiknek bár neheze re esik a futás, mégis szeretnék hozzájárulni a jótékonyági megmozdulás hoz. Az 1-km-es táv elsősorban a családok és a gyerekek kedvence. A Fun Run alatt számos szórakoztató sport- és gyerekprogram várja az érdeklődőket. A versenyt tombola zárja, melyen értékes ajándékokat lehet nyerni. A Fun Runt követően a Judafest kulturális és gasztro programokkal kedveskedik a fesztiválra érkezőknek.

További információ és regisztráció: www.maccabi.hu/funrun
Regisztráció 1700 Ft/fő május 27-ig, utána 2000 Ft/fő
Családoknak kedvezményt nyújtnak.

A budapesti Fun Run a nemzetközi Fun Run eseménysorozat első állomása. Az Európai Maccabi Szövetség idén első alkalommal Európa 6 városában rendezi meg a jótékonyági zsidó futóversenyt. Budapest mellett London, Amszterdam, Róma, Párizs és Belgrád is részt vesz a közösségi projektben. A nemzetközi futószorozat május végén debütál az Indiegogo, közösségi finanszírozással foglalkozó oldalon. Az EMC bizik benne, hogy Európa zsidósága személyes jelenét mellett, illetve így anélkül is támogatni kívánja a nemzetközi összefogásért készített kampányt.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Húsleves maceszgombóccal

Hozzávalók: 1 kg marhahús, 4-5 sárgarépa, 2-3 fehérrepa, negyed zeller több darabban fél karalábé, több darabra vágva, 1 kis fej hagyma, 1 kis darab egész gyömbér, só, bors Maceszgombóchoz: 3 egész tojás, 3 csapott evőkanál libazsír, 9-10 evőkanál maceszdara, só, őrölt bors, őrölt gyömbér

Elkészítés: A levest a szokásos módon készítjük, a húst hideg vízben rakjuk fel, amikor feljön a szürkés hab, forrás előtt, alacsonyabb hőfokra állítjuk, lehabozzuk, belerakjuk a zöldséget, fűszereket és készre főzzük. A tojást a zsírral és a fűszerekkel jól elkeverjük, majd belerakjuk a maceszdarát. A masszát legalább fél órát állni hagyjuk, majd a levest felforraljuk, a gombócokat vizes kézzel beleformáljuk, a hőfokot lejjebb vesszük, és minimum 20 percig főzzük, közben merőkanállal óvatosan megforgatjuk őket.

Sült borjúcsülök

Hozzávalók: 1 kg borjúcsülök, 1 teáskanál só, 1 teáskanál bors, 2 teáskanál rozmaring, 2 teáskanál kakukkfű, 2 evőkanál olaj, 3/4 kg burgonya, 400 g sárgarépa, 200 g kukkini, 1/4 l marha húsleves.

Elkészítés: A húst bedörzsöljük a fűszerekkel. Az olajat egy tepsiben felhevítjük, a húst beletesszük és megsütjük. Sütés közben megforgatjuk, és vizet öntünk hozzá, hogy az alja mindig nedves maradjon. A burgonyát és a sárgarépát megtisztítva 1/2 cm-es szeletekre vágjuk. A kukkinit is felszelelteljük. A zöldségeket 40 perccel a sütés befejezése előtt a húsrá szórjuk. A húslevest hozzáöntjük, a zöldségeket megsózzuk, megborsozzuk. Főzés közben néhányszor megforgatjuk. Krumplipürével tálaljuk.

Macesztorta

Hozzávalók: piskótához 10 tojás különválasztva, 5 evőkanál maceszliszt, 2 mokkáskanál sütőpor, 3 evőkanál darált dió, 2 evőkanál kakaópor, 4 evőkanál narancslé, 3 evőkanál olaj, 10 evőkanál cukor
A krémhez: 1 tojás, 4-5 evőkanál kakaópor, 5-6 evőkanál cukor, kis víz, 25 dkg margarín.

Elkészítés: A tojásfehérjét kemény habbá verjük, a sárgáját felfeljük a cukorral, olajjal, narancslével, óvatosan bekeverjük a habba, beleszórjuk a diót, kakaóport és a sütőporral kevert maceszlisztet. Kikent tepsiben, 180 fokon sütjük. A krémhez felütjük a tojást egy lábosba, belekeverjük a kakaóport, a cukrot, ha túl sűrű, kis vizet öntünk hozzá. Kis lángon felfőzzük, majd beleolvasztjuk a margarint. Hűtőben keménnyé fagyasztjuk, majd habverővel felfeljük. A piskótát kettévágjuk, a krémmel megtöltjük, a tetejét megkenjük, diódarabkákkal díszítjük.

Jó étvágyat kívánunk!

Várkonyi Tibor

Nem mondanék igazat, ha azt állítanám, meglepetést okozott a szomorú, nagyon szomorú hír. Csaknem fél évszázados diadalútját követően James Levine, a New York-i Metropolitan operaház főzeneigazgatója, a XX. század utolsó harmadának és a XXI. század első másfél évtizedének egyik legnagyobb karmestere, búcsúzik a közönségtől. A világ legrajongóbb operabaráta itól. Millióktól, akik a zenei tévécsatornák adásain csüngtek, valahányszor New Yorkba kapcsoltak egy-egy Levine produkcióra. Mozart volt vagy Verdi, modern dalmű, vagy örök klasszikus, Levine vezényleseit látni kellett. Amint fölemelte pálcáját az ajkai remegni kezdtek, a hang kikapcsolásával is szinte hallani

Fájdalmas búcsú a világ egyik legnagyobb karmesterétől

ként ugyancsak világsikerű helyszíni közvetítés jelezte, hamarosan nagy bajok lesznek. Illetve voltak már. Zúgott a törzsközönség vastapsa, a színpadon a zárójelenetben búcsúztak a világsztárok, de Levine, akinek közéjük kellett volna állnia, nem mozdult el karmesteri foteljéből, lentről küldött hálás csókokat oda föntre. A közönség látta, hallotta a történeteket, annál nagyobb volt a lelkesedése, hogy tudta miről van szó. Levine immár fél évszázada volt világjáró Maestro, járt a Európa nagy színházait, Ázsiát, Afrikát, de közben az amerikai kontinens második nagy zenekarát, a nyomban rangban a Met után következő jelentős együttest, a bostoni zenekart is vezényelte.

James Levine

lehetett volna a muzsikát. Úgy, ahogyan rajta kívül kevesen tudták csak tolmácsolni. Ennek most hirtelen, de nem váratlanul, vége szakad. Szörnyű betegségek kényszerítik Levine-t a visszavonulásra. Az ohioi zsidó kántor és a művésznő fia gyerekkorban kezdett zongorázni tanulni. Tízéves volt, amikor zenekar kíséretében nagy sikerrel játszott a Mendelsshon második versenyművét. Húszévesen viszont már zenekar élén állt, a magyar származású mester, Széll György szárnyai alatt, majd hamarosan egy másik magyar, a zsidó Maestro, Kertész István istápolta. Tőlük vezetett az út 1971 júniusától a Met zenekari árkába, ahol első ízben Puccini Toscáját vezényelte Tartott ez megszakítás nélkül csaknem fél évszázadon át, amikor már egy 2011-es, egyéb-

Itt történt a baj. A koncert után szerencsétlenül esett, vállát törte, két lába megbénult, a Metben sok mindent kellett változtatni, hogy tovább működhessék. Elektromos székbe ültették, „Maestro liftet” építettek neki, hogy a próbákon emeleket járhatson. Csak az utolsó néhány métereket tehette meg gyalog. „Szemfényvesztve”, hogy a közönségnek meglegyen az illúziója, imádott kedvencének kutyabaja. Ami már régen nem úgy volt, két teljes évet ki kellett hagyni a nélkülözhetetlen orvosi kezelésekre. És nem csak a szerencsétlen esések, törések miatt, igazi nagy tragédiák is rombolták már a szervezetét, veserákja miatt súlyos műtétet is végrehajtottak rajta. Sem ő maga, sem a színház vezetése nem titkolta el, hogy komolyak a bántalmak, mégis, a rajongók megnyugtatóására vezető vi-

láglapokban cáfoló interjúk jelentek meg, hogy „James Levine alapvetően derűlátó”. E faggatásokban az első kérdés mindig azt tudakolta, milyen érzelmek uralkodtak el benne, amikor két éves kényszerű távollét után tért vissza. „A fogadtatásom –felelte- mindig forró volt. Most azonban minden másképpen alakult. Egyszerre csodákat éltem át, mintha álmodtam volna. Nem szólt semmi amellet, hogy egyszer ismét vezényelni fogok, nem bíztattak az orvosaim sem, azt mondták, a talpra állás lassú lesz, ha egyáltalán megérem. De folytatom a kezeléseket, nyerem vissza az erőmet, akárcsak újjászületnék”. Ment azonban tovább a már-már szinte kegyetlen kérdés, mit tenne, ha mégis véget érne a pálya? „A hivatásom mindig a muzsika volt, ez életetett és mentett meg. Kisgyerekként mielőtt beszélni kezdtem volna, már énekeltem. Most, hogy ismét hozzáfogtam talán korai még, nagy örömömre van”. És bizonyítékképpen, mennyire változatlanul a zeneművészet kellős közepében él, kitér arra, fontosnak tartja, hogy a Metet a rajongói rendezőileg inkább maradinak, konzervatívnak tartják, főként a díszleteket és a jelmezeket. Levine szerint ez „álvita”. New Yorkban úgy szám szerint 85 különféle operát vezényelt, ezeknek túlnyomó része bámulatos volt, mások förtelmesek. Ami egyáltalán számít, csakis a minőség. „Nekem az a véleményem, hogy a zseni a zeneszerző. Ha a rendező tönkreteszi a művet, akkor ő téved. A karmesterek többsége mindig velem értett egyet. Bizonyosan így gondolkodik Ricardo Muti, de ezt vallotta utolsó percéig a csodálatos Carlos Kleiber is”. A rajongókat persze nehezen vigasztalja, hogy Levine mester aligha fog visszatérni már a Met zenekari árkába, de hála a technikának, az emlékekben osztozhatnak majd az új ifjú generajongók is a tucatnyi DVD-ben, amelyek mesésen őrzik Mozartjait, Beethovenjeit, Verdijeit, páratlan sikereit. Ha a már bánatunkra meghalt Carlos Kleiber is hozzáférhető, így marad mondhatni örökbecsű emlék a megannyi Met opera. Annál is inkább, mert a Met Levine-t amíg csak fizika világ köztük van „tiszteletbeli főzeneigazgatójának” tekinti, számít a tudására. Remélhetően azért még sokáig.

Utóhang. Mennyire örökéletű a muzsika, jobban, mi sem igazolja, mint napjaink nagy évfordulója. Éppen száz éve született az ugyancsak zsidó származású páratlan hegedűművész, Yehudi Menuhin. Aki ünnepelni óhajtja őt, a tévék kincstárában rátalál a vele készült páratlan fölvetelre, az 1970-es években rögzített Beethoven D-dur versenyműre. Felejtethetlen, miként Maestro Levine öröksége is. Szerencsére tobzódhatunk bennük.

A DOHÁNY KÖRZET MÁJUSI PROGRAMJA

Minden hétköznapi reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában. Minden szerda délután *ultiklub* 13:00-tól a Talmud-Tórában.

- Május 3.** Látogatás a Parlamentben 10:00; *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00
Május 4. *Előimádkozó-képzés* a Talmud-Tórában 18:00
Május 6. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
Május 7. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* 19:00, *vendégünk a Frankel-körzet*
Május 10. *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00
Május 11. *Előimádkozó-képzés* a Talmud-Tórában 18:00
Május 13. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
Május 14. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00
Május 17. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00
Május 18. *Előimádkozó-képzés* a Talmud-Tórában 18:00
Május 20. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
Május 21. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00
Május 24. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00
Május 25. *Előimádkozó-képzés* a Talmud-Tórában 18:00
Május 26. *Lág Boajmer*, Esti ima a Talmud-Tórában 18:00, majd *hússütés a belső udvaron*
Május 27. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
Május 28. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00
Május 29. *Az ismeretlen zsidó Budapest – a város felfedezése (túra)* 9:00

Felavattuk Bandi bácsi sírkövét

Április 17-én, vasárnap délelőtt avattuk fel a Dohány-kórus egykori karnagyának, Somló Andornak síremlékét a Kozma utcai temetőben. A körzet tagjai nagy számban vettek részt az avatáson.

Fekete László főkantor énekelt el a 130. zsoltárt, majd a Dohány-kórus Sívísi-je hangzott fel. Kardos Péter főrabbi emlékezett meg a tavaly elhunyt karnagyról. Káddist az elhunyt fia, és a körzet férfitagjai mondtak. Somló Andor emlékét nem csupán özvegye, Márta és családja, de a Dohány utcai Zsinagóga is híven őrzi.

Alapítvány a Budapesti Dohány Utcai Zsinagógáért
H-1075 Budapest
Síp utca 12.
Tel: + (36-1)-413-1515

Dr. Deutsch Zsuzsanna Igazgató asszony

Szeretetkórház

MAZSIHISZ

Tisztelt Igazgató Asszony!

Az Alapítvány a Dohány utcai Zsinagógáért kuratóriuma úgy határozott, hogy az ideai Pészach alkalmával 1.000.000 azaz egymillió forint támogatást nyújt a Szeretetkórház részére.

Ezzel kívánunk Önnek, a kórház dolgozóinak és betegeinek kóser Pészachot:

Budapest, 2016. április 11.

dr. Fröhlich Róbert	Nádel Tamás
országos főrabbi	az Alapítvány elnöke

A SZUPERCSAPAT IZRAELBEN

Nyolc napot töltött Izraelben a Dohány körzetből alakult negyvenegy tagú szupercsapat. Március 27-én vasárnap némi repülés és buszozás után hamar Jeruzsálemben találtuk magunkat, a Caesar szállodában. Egy kis fakultatív délutáni városnézés után vacsora, majd ismerkedés az éjszakai várossal.

Mondani sem kell, másnap az első utunk a Siratófalhoz vezetett. Ezt az angyalok is látták az égből, mert a meghatottságtól könnyekre fakadtak. Olyan eső zúdult a városra, hogy csak egy pillantást vetettünk a Kotelra, és beléptünk a fal folytatását képező sziklabarlangba, ahol már rengeteg zsidó imádkozott. Meghatódva figyeltük, amint egy elkerített részen har-

A zsinagóga tetején van egy kilátó, ahonnan csodálatos a panoráma. Délután lefényképeztük magunkat a hatalmas Menóránál a Kneszet előtt. Majd a többkörös biztonsági ellenőrzést követően beléphettünk az ülésterem erkélyére. Megnézhettük a Chagall disztermet. Itt egy érdekes szőtt kompozíciót láttunk, amely három részből állt. A középső legnagyobb részen láthattuk Mózeszt a kőtáblákkal; Dávid királyt a kardjával, és még rengeteg dolgot a Tórából. Chagall nem csak tervezte-, de jelen volt a kép készítésénél is, amelyhez 146féle színű fonalat használtak fel. Kedden folytattuk utunkat – a csoport egy részének maszadai kitérője után, este már – a Vörös tenger partján fekvő Eilat-on pihent meg a csapat. A következő napokban jártunk oceanáriumban és delfináriumban is, akadt, aki együtt úszott a delfinekkel. Továbbá kihajóztunk az Akabai öbölbe, többen kirándultak Jordániába, hogy megtekintsék az ősi várost: Petrát, míg mások a tengerparton töltötték az adott napot. És persze a bevásárlás sem maradt el. A Sábész, mint minden pénteken időben megérkezett, és mi felkészülve vártuk. Azt nem lehet leírni, milyen érzés Izrael földjén, egy közösségben megünnepelni a Sábeszt. Imádkoztunk, énekeltük az otthoni péntek esti dalokat, majd lementünk vacsorázni. Megcsináltuk a borral a kiddust, a barchesszel a majcit, odaléptünk a svédasztalhoz, ahol a hagyományos péntek esti ételek mellett izraeli finomságok is vártak ránk. Volt gefilte fish, izraeli előételek, húsleves, különböző húsok, köretek, saláták, sütemények, gyümölcssaláta. Fantasztikus vacsora volt. Szombaton imádkoztunk ettünk és pihentünk egész nap.

minc tíz év körüli fiú hagyományos zsidó ruhába öltözve előre hátra hajladozva hangosan imádkozott. Nem sokkal távolabb, követtük példájukat. Remélem az Ö. való meghallotta a mi imánkat is, mert mondataink biztos keveredtek a rengeteg hittestvérével. Az angyalok csak nem hagyták abba a „sírást”, ám ez senkit sem tartott vissza attól, hogy megérintse a Siratófalat, elmondja a kéréseit, és elhelyezze a Falban a kis papírra előre leírt üzenetét. Később az Óvárosban megtekintettük a Hurva zsinagógát, amelyet rom-zsinagógának hívnak a helyiek, mert kétszer rombolták le, de a zsidók harmadszor is újjáépítették, és ebben az állapotában a mai napig üzemel.

Vasárnap már hazafelé tartva, jártunk abban a kibucban, amelyből Ben Gurion politikai pályafutása elindult, majd szolgálata leteltével ide költözött vissza, és élte boldogan öreg napjait. Zárásként, Tel-Avivban nem lehetett kihagyni a Carmel piacot, ahol utolsó sékeljeinket is elköltöttük. A beszámolómból nem maradhat ki idegenvezetőnk, Szalai Viktor, aki beszélt nekünk a Világ Teremtéséről, a Tóráról, Izrael történelméről, politikájáról, a megélhetésről, az ország természetrajzáról, és felsorolni is hosszú lenne mi mindenről. Köszönet neki, miként a szervezőknek is e felledhetetlen nyolc napért!

Littner György

Magyar Zsidó Múzeum 100!

A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár tárlata évtizedeken át a zsidó vallás bemutatására korlátozódott – bizonyos témák nem minősültek publikusnak. Az idén 100 éves intézmény teljes megújuláson megy keresztül. Ennek talán legfontosabb momentuma, hogy újjászületik a több mint harminc éve változatlan formában látogatható állandó kiállítása. Az új, 100! című kiállítás keretében 100 tárgyon keresztül mesélik el a múzeum – és a hazai zsidóság – elmúlt 100 éves történetét.

A hivatalos megnyitó a Dohány utcai zsinagóga előtt, főrabbinck, dr. Frölich Róbert vezette Hávdálával indult. Bent, Frzon Zsuzsa, a kiállítás kurátora „idézett” egy elképzelt beszélgetést a nyitást megelőző éjszakából. – Te hanyas vagy? – kérdezi az óbudai serleg a nagykanizsaitól fontoskodó hangon.

- Miért – pillant rá csodálkozva a polcszomszéd –, szerinted ez számít?
- Biztos. Mert én vagyok az első. Százból az első – hangsúlyozza az óbudai.
- És én? – nézegeti az installációját a nagykanizsai.
- Nekem úgy tűnik, te vagy a kettes. Az sem rossz. Kezdőtárgyak vagyunk – zárja a beszélgetést a héber feliratos óbudai..

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

Toronyi Zsuzsa, az intézmény igazgatója elmondta, a korábbi állandó kiállításban szinte kizárólag szertartási tárgyak szerepeltek. Nem állíthatták ki Theodor Herzl leveleit, vagy azokat a tárgyakat, dokumentumokat, melyek a zsidó közösség nemzetközi beágyazottságára, kapcsolataira utalhettek. Szintén nem szerepelhetett volna az a dokumentum, ami az 1945 utáni zsidóellenes pogromok történetét idézi meg. Hozzátette, a régi állandó kiállítás „holokausztzobája” volt az egyetlen hely a magyarországi múzeumi rendszerben, ahol már 1984-ben be lehetett mutatni a magyar történelem e korszakát. Ám a 100! című kiállítás szakít azzal a hagyománnyal, amely szerint egy zsidó múzeum kizárólag a holokauszt emlékeit és ezüst tárgyakat gyűjt. Ezért most olykor kacatnak, lomnak tűnő dolgok is láthatóak lesznek, amelyeknek eddig nem ismertük a történetét.

Öt nap, öt templom Győrben

Öt nap, öt templom, öt vallás és számtalan program a kultúra ezer szegletéből – ezt kínálja az Öt Templom Fesztivál – immár tízedik alkalommal – május 5. és 9. között, Győr-Újvárosban.

– Az Öt Templom Fesztivál a hitről és az elfogadásról szól, párbeszédről kultúrák és vallások között. Apropiájul és helyszínül Győr-Újváros egy utcájának öt temploma szolgál – meséli Borsa Kata, a fesztivál főszervezője. Ez a hely példája annak, hogy jó szomszédként is élhet óta egyetlen utcában öt európai vallás egy-egy gyülekezete. A győri Kossuth utcában két-ezer év zsidó-keresztény kultúrtörténetén ível át, zenei világokon vágtat keresztül, lelkek millióit köti össze téren innen, időn túl. Öt templom, öt nagy felekezet, ötféle, mégis egyazon isteni tartalom, százféle, mégis egybeérő zenei-művészeti-lelki életszemlélet.

A fesztivál templomi koncertekkel és színházi előadásokkal várja a nagyérdeműt. Lesz - mások mellett Ferenczi György és a Rackajam koncert Gryllus Vilmos vendégeskedésével, fellép Karolina Cicha és a Yiddishland, Szabó Balázs Bandája, Herczku Ági és a Custos Conzort, ALMA és az osztrák Transalpin valamint az RAS Q.

S hogy kerül a műtárgylistára például Kossuth Lajos névjegykártyája? Nos, 1890. április 10-én a torinói emigrációban élő, már 88 éves Kossuth Lajos, a magyar szabadságmozgalmak szimbolikus alakja magánlátogatáson fogadta a kereskedelmi úton lévő magyarországi zsidó gyárost, Polatschek Hugót. A korabeli tudósítás szerint a mintegy félórás látogatás során a magyarországi ipar és kereskedelem helyzetéről beszélgettek. A politikus egyszerű, mindössze a vezetéknévét tartalmazó névjegyet adta át a látogatónak, amit saját kézírásával is aláírt. Polatschek Hugó a becses relikviát a látogatást követően bekereteztette, babérkoszorúval és nemzeti színű szalaggal díszítette. A bekeretezett relikviát a látogatás után közel hatvan évvel ajándékozta a Múzeumnak Polatschek Hugó özvegye.

Speciális tárlatvezetések

Meghosszabbított nyitva tartással, kedvezményes jegyekkel és szubjektív tárlatvezetésekkel várja látogatóit szerdánként a Zsidó Múzeum megújult állandó kiállítása. A vezetések este hatkor kezdődnek, a kiállítás este nyolc óráig látogatható. /A pénztár 17:30 kor zár, de online jegyvásárlásra ezt követően is lesz lehetőség./

PROGRAM:

- 2016. április 27.** (peszah ötödik napja) Radnóti Zoltán rabbi
- 2016. május 4.** (jom hasoá előestéje) Galambos Ádám
- 2016. május 11.** (jom háacmáut előestéje) Borgula András
- 2016. május 18.** Darvas István rabbi
- 2016. május 25.** Nyáry Krisztián
- 2016. június 1.** Frazon Zsófia
- 2016. június 8.** Fritz Zsuzsa

MÁJUS 5-9.

KONCERTEK

FERENCZI GYÖRGY ÉS A RACKAJAM • CICHA – YIDDISHLAND (PL) • SZABÓ BALÁZS BANDÁJA • ALMA – TRANSALPIN (A) • HERCZKU ÁGI ÉS A CUSTOS CONZORT • RAS Q • SZENT EFRÉM FÉRFIKAR

ottemplom.hu

ÖT TEMPLOM FESZTIVÁL

GYŐR-ÚJVÁROS

SZÍNHÁZAK

MAAYAN IUNGMAN: NIYAR (D) • CSIBY GERGELY: MÁR NEM OTT ÉLEK • HÁMORI GABRIELLA: GYARMATI FANNI NAPLÓJA • MÁRKUSZÍNHÁZ: GRAND HOTEL • FEKETE SERETLEK: KAR (SLO-CZ) • HORVÁTH MÁRK: EGYSZEMÉLYES PASSIÓ

Tízezrek vonultak az Élet Menetén

A hagyományos, a holokauszt áldozataira emlékező menet múlt vasárnap, a sófár hangjára indult a Dohány utcai zsinagóga elől a Szent István bazilika előtti térre. A felszólalók a kirekesztés ma is fenyegető veszélyeit, illetve a keresztények és zsidók összefogásának fontosságát emelték ki.

Miért is fontos emlékezni, miért is van szükség erre az eseményre? Nos, már a Zrínyi utcában jártunk, amikor az egyik étterem teraszán az ifjú pincérhölgy azt kérdezte a mellette állótól, hogy kik is vonulnak. A válasz után csak annyit mondott: „ja, sejtettem, az orrukat nézve...” /Mindezt pár méterre azoktól a fiataloktól, akik a holocaust magyar áldozatainak neveit olvasták fel. Megjegyzése még inkább elgondolkodtató, ha hozzáteszem, erősen úgy tűnt, az amúgy csinos hölgy ősei sem Árpáddal érkeztek... / A Dohány utcai zsinagóga előtt tömeget Bandi László, az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának tagja és Hegedűs D. Géza Kossuth-díjas színész üdvözölte a megjelenteket. Majd a tömeg a Károly körút Deák tér József Attila utca Széchenyi tér Zrínyi utca útvonalon keresztül haladt a cél felé. Számos nagykövet (és politikus) mellett Nemes-Jeles László, a Saul Fia rendezője, de Sándor Mária és néhány társa is ott sétált az Élet Menetén. A Szent István-bazilika előtt beszédet mondott Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának elnöke. A résztvevők félperces néma csenddel emlékeztek a március végén elhunyt Kertész Imre Nobel-díjas íróra. Ezt követően együtt emlékeztek a történelmi egyházak képviselői: Székely János katolikus püspök, a Keresztény-Zsidó Tanács elnöke, Bogárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lel-

Fotók: Villányi András

kési elnöke és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, s végül dr. Frölich Róbert országos főrabbi szólt. Főrabbinck kiemelte, bár a Dohány utcai zsinagóga és a Bazilika csupán néhány perc sétára fekszik egymástól, ám akadt idő, amikor „elérhetett volna a zsinagóga hangja a bazilikáig. Voltak idők, amikor a zsinagóga zokogása, a halálra szánt zsidók segélykérése süket fülekre és zárt ajtókra talált.” Hozzátette, ma a bazilika kapui nyitva állnak, elérkezett a zsidó hang a keresztény templomhoz. Keresztények és zsidók együtt mennek és adnak elkésett tiszteletet a mártíroknak. Ma felépítettünk egy hidat, amelyen el is indultunk. Kiemelte, a vész-korszak egyik üzenete, nem lehetett volna milliókat vágó-hídra küldeni, ha őrizték volna a hidakat, nem siratnánk az elveszített és soha meg nem született életeket, ha azok a kapuk nyitva lettek volna. Kiemelte, a múltba nézve, de a jövő felé indulva, együtt kell lépnünk, ha azt akarjuk, hogy a vész-korszak tragédiája és szégyene soha ne ismétlődhessék meg.

Ezt követően Aharon Tamir, a nemzetközi Élet Menete szervezet európai igazgatója, illetve Ilan Mor, Izrael Állam budapesti nagykövete. Végül a Kossuth-díjas Röhrig Géza, a Saul fia című film főszereplője lépett színpadra. /A Saul fia a múlt hétvégén begyűjtött egy újabb díjat, az Európai Unióban készült legjobb külföldi film kategóriában nyert az olasz Oscarként emlegetett Donatello Dávidja-díjak átadásán Rómában. / Röhrig Géza arról beszélt, Auschwitz két tekintetben is módosította normákat: – Egyrészt láthatóvá tette, mire vagyunk képesek egymással mi, emberek, mennyire és mennyien el tudunk aljasodni, másrészt, az is fájdalmasan egyértelművé vált, mi az, ami még belefér a Mennyei Atyának anélkül, hogy beavatkozna - fogalmazott. – Elmozdult, örökre megváltozott az önmagunkról és a Jóistenről alkotott képünk. Auschwitz az a történelemben, ami a tudományban a relativitáselmélet. Senki nem érti, de mindenkire vonatkozik - tette hozzá.

„Csak ember kezébe ne essem én...”

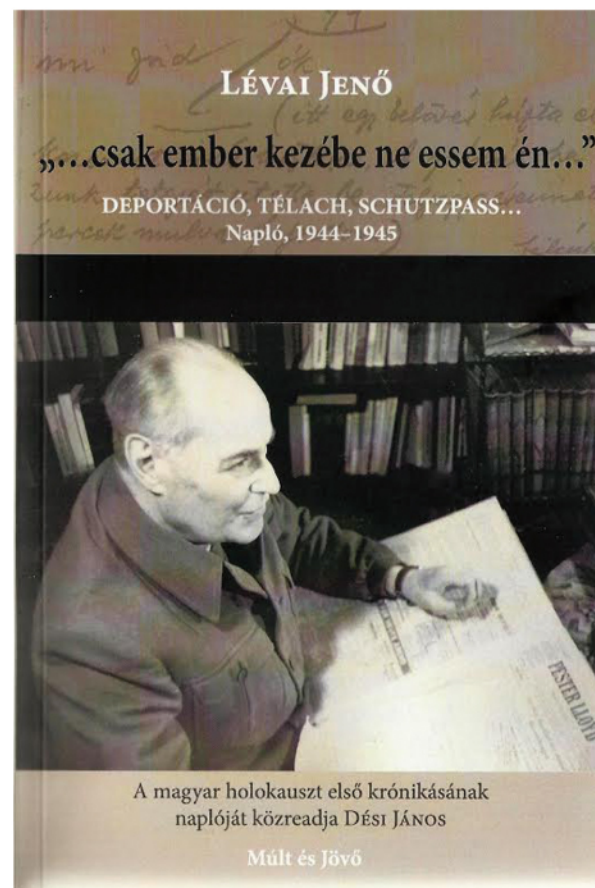
Lévai Jenő a magyarországi vészorszak első és mindmáig egyik legtöbbet idézett kutatója. 1945 és 1948 között 12 könyve jelent meg a témában. Mindmáig fontos alapművek.

Szép teljesítmény már önmagában is. Főleg, ha tudjuk, újságcikkek egész sorát írta közben, sőt volt egy 13. könyve is. Ha úgy tetszik, az első. A háborús naplója, amely eddig sosem jelent meg, mert elsüllyesztette egy fiókban, eltitkolta a világ elől. Most a Múlt és Jövő kiadó gondozásában „...csak ember kezébe ne essem én...” Deportáció, télach, schutzpass címen mégis a közönség elé kerül.

Eddig tehát nem jelenhetett meg, pedig különösen érzéketlenül számol be mindarról, ami 1944-1945-ben a szerzővel és a budapesti zsidósággal történt. Több mint napló, beszámoló a sáncsás kegyetlenségéről, a kivégzések soráról, vagy később a nemzetközi gettó életveszélyekkel teli életéről. Lévai, aki korának jól ismert, sikeres újságírója, lap-tulajdonosa volt politikai közéleti háttér-információk egész sorával egészíti ki a kötetet, számtalan korabeli újságkivágást közöl, valószínűleg nem egy cikk csak itt maradt fent. Eddig mégsem jelent meg. Az okokat csak találgathatjuk. A legvalószínűbb az, hogy bizonyos szempontból „túl őszinte”, első indulatból született a mű. Lévai ebben még meglehetősen kritikusan ír a külföldi követségek mentőakcióiról – aztán az információk birtokában nyilván rájött, az is micsoda komoly erőfeszítéseket igényelt, amit elértek. Itt még sokszor kritikus a bujkáló, az életveszélyek között tengődő zsidókkal is – a helyzetet megismerve nyilván úgy érezte, nem lenne tisztességes mindezekért az áldozatokat hibáztatni.

Későbbi műveiben, már a tények részletesebb ismeretében, egész más hangot üt meg, mégis felettébb izgalmas ma, mit írt első indulatában.

A több mint 70 év után először megjelent, eddig lappangó, titkolt írás ezekért is érdekes.

a magyar zsidóság sokszínű

0358
SZJA technikai szám

1%
ha egyetértesz vele

MAZSIHISZ
a változó világra nyitott zsidóság

Egy százalék a Dohányért

Alapítvány a Budapesti Dohány utcai Zsinagógáért

Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk előző évi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak hozzájuk. Az adományokat a körzet kulturális programjaira és egyéb rendezvényekre fordítjuk.

Adószámunk: 18005127-2-42

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Kádár Györgyné	május 1.	Lorber Mózes	május 9.	Várnai Olivér	május 16.	Révész Emília	május 21.
Reisz Árminné	május 3.	Zoldán Sándorné	május 11.	Schaffer Andor	május 17.	Dr. Hajdú Árpád	május 24.
Lóránt Istvánné	május 4.	Zallel Béla	május 13.	Grünwald Béla	május 18.	Reichental Jakab	május 25.
Eszter Izrael	május 5.	Jávor Endre	május 14.	Heksch László	május 18.	Rose Neumann	május 26.
Frank Grünfeld	május 5.	Dr.Bálint Imréné	május 16.	Kálmán Ferencné	május 18.	Deutsch Miklós	május 28.
Gitti Izrael	május 5.	Grünwald József	május 16.	Dr. Csillag Gábor Sándor	május 20.	Steiner György	május 28.
Meyer F. Izrael	május 5.	Gyarmati Lajos	május 16.	Krebsz Dezső	május 20.	Krebsz Dezsóné	május 29.
Dr. Kendéné W. Veronika	május 6.	Illésné Suchman Karolin	május 16.	Winter Lászlóné	május 20.		

